

Гео Милев

ЕЗИКЪТ

Предварително и неотвратимо условие за художествено творчество е – материалът; художникът трябва да владее боите и рисуњка, музикантът – гамите и хармонията, поетът – словото, езика. Поетът е длъжен да владее езика така, че да чувствава ръката си свободна за най-смел замах, за неограничена от нищо игра – „licentia poetica“. От писателя не се иска филологическо, а психоестетическо познаване на езика – езика като материал за художествено творчество, а не обикновен човешки израз на мисли, описание на вещи и случки и пр. Въпросът е: българският писател, българският поет, българският език. Отговорът е сърцераздирателен: българският писател не знае български език. Ний нямаме еднн определен от дълга литературна традиция установен в своите богатства *литературен език*, защото нямаме литературна традиция. Днес ние слагаме основите на литературна традиция – и трябва същевременно да положим и основите на литературен език. Този, който полага основите на литературна традиция – той полага и основите на литературен език: *писателят*. Не филологът; литературният език няма нищо общо с филологията – и той ще бъде създаден, нашият литературен език, не въз основа маса филоложки издирвания в областта на старобългарската морфология, етимология и пр. – а въз основа живия – днешния – български речник. Бедата е там, че има мнозина, които мислят, че нашият литературен език трябва да се *реставрира*. Нямаме какво да реставрираме, а трябва да създадем, да установим създаденото. Типичен и известен реставратор на някакъв въображаем чист литературен български език е Балан; неговият език е рожба на филоложка вманиаченост и езиково невежество – балановският език не говори нито един жив българин. И скръбно е, когато по негов ум се повличат и писатели, и поети – и пишат „вси“ вместо „всички“, „заистина“ вместо „наистина“ и пр. Това не е чистота, а нечистота – забъркване – на литературния език; защото е безсмислено да казваш „заистина“, когато всеки българин казва „наистина“... Но целта на тия и други, още по-чудовищни балановски абсурди е друга – и похвална: да се очисти българският език от всевъзможни чужди примеси – руски най-вече; всяка крайност е абсурд – без смисъл и оправдание. Абсолютните пуританци в българския литературен език не искат да оставят *нито една чужда дума*; и се получават нови безсмислици, като напр.: „безобразно“ вместо „безформено“, „скупно“ вместо „заедно“, „балкан“ вместо „планина“ и пр. Абсолютното пуританство постига по този начин тъкмо обратен резултат: не „чистота“, а нечистота в езика. Излишен и безполезен е този пуритански сецесионизъм на някои български поети, това разчленение – вместо „сдружаване“ – на общите

усилия за създаване на общ литературен език. А целта е: да се утвърди – не да се измисли – българският литературен език. Нека се съзнаят преди всичко неговите елементи: български и чужди. Да – обаче чуждите! Разбира се, те не са никому желани, но тяхното унищожаване днес е също тъй безсмислено, понеже тяхното съществуване в българския език е наложено може би от нуждата; т.е. тяхното съществуване в нашия език трябва да се смята по-скоро за богатство, отколкото за нещастие. Друг е въпросът – когато се натрапват на езика ненужни чужди думи или руски форми на български думи и т.н.; а това е толкова лошо, колкото и насилственото вмъкване в литературния език на чисто диалектични елементи (чрез Пенчо Славейков, П. Ю. Тодоров, Елин Пелин и др.) – като напр. и най-вече: „со“ „во“; каква дума е „со“ – българска? Кой говори така? Дори сам писателят, който я употребява, не говори така!

Чистота на литературния ни език ще бъде постигната само тогава, когато от целия употребяван днес в книжнината речник се задържи и утвърди всичко онова, от което *литературата* има нужда: трябва да се запазят всички думи – с изключение на диалектичните; някои всекидневно употребявани турски думи, срещу които нямаме равнозначни български; ония руски думи или български с руски окончания, които са узаконени от дългата употреба и са в същото време незаменими с други, чисти български думи; руските форми на известни думи, когато придават особено значение, друг нюанс на думите – напр.: падане и падение; всички други чужди думи, без които не можем, понеже или изразяват понятия, за които ний нямаме дума, или пък придават на известно понятие *особен дъх*, нужен за художествената работа на поета. А днешното езиковно пуританство, проявявано от някои писатели, е заблуждение, което може да има най-много известно индивидуалистично значение.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Калина Григорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11370>]